

094/1 STIGEDALSELVA

FYLKE: Møre & Romsdal og Sogn & Fjordane

Kommune: Volda og Eid

Nedbørfelt: 124 km²

Toppunkt: 1285 moh.

Utløpspunkt: 0 moh.

Marin grense: 63 moh.

Kraftpotensial: 54 GWh

SP-kategori: III

Økonomiklasse: 4

Naturgeogr. region: 37f

Vassdraget ligger i Sunnmøres fjordstrøk med utløp i Austefjorden ca 10 km sør for Volda tettsted.

Klimaet er kjølig oseanisk med sterkt humide forhold. Normal årsnedbør ligger mellom 2000-2500 mm.

Storformene i Stigedalsområdet er varierte. De høyeste fjellpartiene er preget av erosjon fra lokale isbreer. Landskapet i fjellområdene ellers er for det meste preget av avrundete former. Fra Movatnet/Langevatnet øverst i vassdraget og ned til Storsætervatnet er det lite fall og elva er flere steder utvidet til små vann og tjern. Fra Storsætervatnet og ned til Bjørkedalsvatnet forandrer naturtypen seg radikalt. Her går elva gjennom Stigedalen, som er en typisk elvedal med bratte sider. Ved foten av de bratte sidene ligger det mye rasmateriale, ofte som godt utviklede skredvifter og urer. Flatdalselva har sine kilder i de samme fjellområdene som Movatnet, og renner gjennom et åpent dalføre som deler seg i nedre del. Nederst går elva i en trang og dyp tilpasningsdal, formet som et juv, før den renner sammen med elva fra Stigedalen. Landskapet omkring Bjørkedalsvatnet er forholdsvis åpent med store skogslir.

Vassdraget ender i Kilspollen, som er en relativt stor brakkevannspoll.

Berggrunnen domineres av gneis, men det finnes også et større felt med olivinstein og i de sørligste delene dessuten mindre partier med kvartsitt og kvartsskifer.

Innenfor vassdraget finnes det vegetasjonstyper på alle næringsnivåer fra fattigmyr og skrinn furuskog til kravfull gråorskog og edelløvsog. Vegetasjonen i Stigedalen er hovedsakelig bjørkeskog, men med en del innslag av edelløvsog. Langs elva er det litt rik gråorskog. I Flatdalen renner elva gjennom furuskog. Bare øverst i sidene opp mot fjellet finnes det bjørkeskog. Langs Stigedalsvatnet og Alflotevatnet og i Flatdalen med Langvatnet finnes det rike løvskoger. Vestsiden av Movatnet og vestsiden av elveløpet fram til fremste Rindalsvatnet er dominert av fattige vegetasjonstyper. Skogen er fattig blandingsskog av bjørk og furu. Her finnes spesielt mange myrflater som er relativt kraftig beitet. Østsiden av Movatnet skiller seg fra området for øvrig ved å ha store arealer med næringskrevende skogtyper. Ved midten av vannet finnes en mosaikk av blåtopp- og storbregnedominerte bjørkeskoger, mens det litt lenger sør kommer inn et betydelig innslag av mer kravfulle høgstauder. Størstedelen av fjellområdene består av typisk vegetasjon.

Riksvei 14 går gjennom vassdraget. Det går vei og kraftlinje inn til Movatnet, og ned mot Storsætervatnet er det mange hytter. Rundt Bjørkedalsvatnet er det en del gårdsdrift.

Naturfaglige verdier

Vassdraget har meget stor spennvidde når det gjelder naturtyper, og har derfor stor verdi som typevassdrag for søndre Sunnmøres midtre fjordstrøk. En viss forskningsmessig og pedagogisk interesse er knyttet til de spesielle naturtypene i vassdraget.

Området er fra før relativt godt dekt i verneplanene. Typeverdiene i Stigedalselva utgjør et supplement

til de øvrige vernede vassdragene i området.

Geofag

Berggrunnen består stort sett av grunnfjellsgneiser av forskjellige typer. Det er noe innslag av olivin og eklogitt, særlig i området rundt Bjørkedalsvatnet, der det er et større felt med disse bergartene.

Hovedtilsiget til Storsætervatnet (227 moh.) kommer fra en sidedal til Stigedalen som er et eksempel på en agnordal. Store glasifluviale avsetninger finnes flere steder i nedbørfeltet. I selve Stigedalen er det store skredavsetninger i dalsidene, særlig som urer. Ved Bjørkedalsvatnet og flere andre steder forekommer årvisse snøskred.

*Middels verneverdi ***

Botanikk

Naturen er variert med både typiske og spesielle vegetasjonstyper. Den regionale representativiteten er stor. På østsiden av Bjørkedalsvatnet finnes en bestand av lågurtfuruskog på olivin som er en sjelden skogtype. Lokaliteten er av nasjonal/internasjonal verneverdi. I nordenden av Bjørkedalsvatnet vokser en del lind. Lokaliteten er på nordgrensen for lind og har regional verneverdi. I Stigedalen finnes edelløvskoglokaliteter med alm og hassel av lokal/regional verneverdi.

*Meget stor verneverdi *****

Landfauna

Vassdraget har et variert utvalg av biotoper med til dels rikt fugleliv. Dette gir stor grad av både representativitet, funksjon og mangfold. Bjørkedalsvatnet er vinterbeiteplass for sangsvaner i isfrie perioder, mens andefuglbestanden ellers er beskjeden. Flere truede og sårbare fuglearter hekker i nedbørfeltet.

Hjort er dominerende storviltart innenfor området. Bestanden er stor og økende. Rådyr er såvidt registrert. Hare finnes spredt, men bestanden er liten. Gaupe opptrer sporadisk. Bestanden av rev, mink og mår synes god. Oter påtreffes i vassdraget.

*Stor verneverdi ****

Vannfauna

Nedbørfeltet representerer både fjell og skogområder og er svært variert m.h.t. ferskvannsbiotoper, med middels arts mangfold og produktivitet. Vannfaunaen er representativ for de sørlige fjordvassdragene i Møre og Romsdal.

Stigedalselva er laks- og sjørretførende 6-7 km, og gir betydelige fangster. Bjørkedalsvatnet og de mindre vannene nedenfor har bestander av småvokst røye. I vannene videre oppover dalen finnes det ørret i gode bestander.

*Middels verneverdi ***

Kulturminneverdier

Funn fra steinalder og jernalder viser bosetning i forhistorisk tid. Kulturminner i fjellområdene viser ekstensiv utmarksdrift, særlig setring og tjærebrenning, aktiviteter som kan gå langt tilbake i tid. Området har et viktig kildemateriale spesielt til belysning av setringens historie, som er lite kjent i denne regionen.

På de gamle gårdstunene er det verdifull gammel bebyggelse omgitt av velholdte kulturlandskap. I tillegg er her en rekke småbruk med enhetlig preg fra mellomkrigstiden. De mange bureisingsbrukene har trolig sammenheng med båtbygging, en binæring med lange tradisjoner i bygda. Bygda har kulturminner knyttet til sagdrift fra 1600-tallet og fram til i dag. Området har godt bevarte

setergrender. Den gamle veien over Bjørkedalseidet, mellom Sunnmøre og Nordfjord, er en av de eldste kjøreveiene i regionen og har bl.a. milesteiner og flere intakte steinbruer fra begynnelsen av 1800-tallet.

Kulturminner og kulturlandskap i området utgjør et variert kildemateriale av regional betydning som belyser et langt tidsrom. Området har et stort kunnskapspotensial når det gjelder utmarksbruk, særlig seterdriftens historie og bruk av skogen, bl.a. sett i sammenheng med bygdas rike båtbyggingstradisjoner. Veien over Bjørkedalseidet må karakteriseres som et sjeldent ferdselsminne med stor kunnskapsverdi og opplevelsesverdi. Mange kulturminner er knyttet til elver og vann visuelt eller funksjonelt.

*Meget stor verneverdi *****

Friluftstinteresser

Naturen er variasjonsrik og mangfoldig, og elver og vann utgjør mange steder dominerende landskapselementer. Området er godt egnet for flere tradisjonelle friluftaktiviteter både vinter og sommer. Turgåing, skigåing og sportsfiske dominerer bruken av området, men også jakt, spesielt hjortejakten, er viktig. Området er mye brukt som dagsturområde for lokalbefolkningen, spesielt er Movatnet populært. I vintersesongen er det også en del helgeutfart. Området er godt tilrettelagt for friluftsliv med lett atkomst og muligheter for overnatting. Atkomsten fra Volda og Eid kommuner er god. Området er kanskje det viktigste utfartsterrenget for Eid kommune.

*Meget stor verdi *****

Landbruksinteresser

I grunnkretsene Fylsvik og Bjørkedal finnes i alt 76 bruk med omkring 1400 da jordbruksareal i drift. Driftsformene er melk- og kjøttproduksjon (storfekjøtt og sau). Mange av elvene innen nedbørfeltet fungerer som naturlig gjerde for beitedyr. Det blir produsert noe grønnsaker og bær for salg. Produktiv barskog utgjør omkring 6700 da med ca 700 m³ årlig avvirkning.

Det finnes ikke nøyaktige tall over dyrkbare arealer.

Arealene er små og stort sett lokalisert til god, produktiv skogsmark. Det er lite aktuelt med særlig nydyrkingsaktivitet i nærmeste framtid. Størst mulighet for utvikling ligger i skogbruket.

Skogsveinettet er under utbygging. Planting og økt hogst vil følge i tida framover.

*Stor verdi ****

Kraftressurser

En separat utbygging av Stigedalselva kan skje gjennom å utnytte fallet mellom Movatnet (kote 420) og Bjørkedalsvatnet (kote 25). Movatnet reguleres 11 m (+1m,-10m). Dette gir et magasin på 10 mill m³. Tilløpet til Langvannet(kote 403,5) må pumpes opp i Movatnet og de øvre deler av Flatdalselva (ovenfor kote 420) tas inn på tilløpstunnelen. Dette gir 54 GWh midlere årsproduksjon relativt dyr kraft. Utbyggingen er plassert i kategori III (11) i Samlet plan.

Stigedalselva kan også utnyttes til kraftproduksjon ved å overføre tilløpet til Movatnet over til Grøndalsvatnet i Austefjordvassdraget.